

POSTANOWIENIE

25 stycznia 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Adam Doliwa

na posiedzeniu niejawnym 25 stycznia 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa J. P. i W. L.
przeciwko Bank w W. Oddział w Polsce
o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank w W. Oddział w Polsce
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z 28 lutego 2022 r., I ACa 59/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia pozwanemu do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Pozwany Bank z siedzibą w W. oddział w Polsce wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 28 lutego 2022 r., wydanego w sprawie z powództwa J. P. i W. L. o zapłatę.

Pozwany uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania następującymi argumentami:

1. występowaniem istotnego zagadnienia prawnego - czy w przypadku uznania, w wyniku kontroli incydentalnej, obecnych w umowie o kredyt indeksowany kursem waluty obcej klauzul spreadowych nieokreślających głównego przedmiotu umowy za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne, prawidłowym jest przyjęcie nieważności całej umowy, skoro klauzule ryzyka walutowego, określające, zgodnie z jednolitym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, główny przedmiot tej umowy, nie stanowią niedozwolonych (nieuczciwych) warunków umownych;

2. występowaniem istotnego zagadnienia prawnego - czy w przypadku uznania, w wyniku kontroli incydentalnej, obecnych w umowie o kredyt indeksowany do waluty obcej klauzul odnoszących się do indeksacji kredytu kursem waluty obcej za niedozwolone (nieuczciwe) warunki umowne i w konsekwencji przyjęcia upadku umowy, jako konsekwencji wyeliminowania z niej mechanizmu indeksacji, kierując się zasadą utrzymania umowy w mocy oraz mając na uwadze postulat przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w przypadku braku nieuczciwych warunków umownych, prawidłowe jest odwołanie się, jako podstawy dla określenia oprocentowania zobowiązań kredytowych wyrażonych w walucie polskiej, do stawki referencyjnej WIBOR, skoro w umowie wiążącej strony stawka ta występuje i jest definiowana jako odnosząca się do kredytów nieindeksowanych, wyrażonych w walucie polskiej;

3. występowaniem istotnego zagadnienia prawnego - związanego z wykładnią art. 12 ust. 1 pkt 4 u.p.n.p.r. w zw. z art. 415 k.c. w zw. z art. 361 § 1 k.c., sprowadzającego się do odpowiedzi na pytania, (i) czy dla przypisania odpowiedzialności odszkodowawczej przedsiębiorcy na gruncie ww. przepisów wystarczający jest potencjalny wpływ zachowania przedsiębiorcy na proces decyzyjny przeciętnego konsumenta, czy też konieczne jest wykazanie, że w konkretnym stanie faktycznym nieuczciwa praktyka rynkowa miała znaczący wpływ na podjętą przez konsumenta decyzję, a także, (ii) w jaki sposób należy ustalić wysokość szkody powstałej w majątku konsumenta w sytuacji, gdy jest on stroną umowy długoterminowego kredytu hipotecznego indeksowanego do waluty obcej, zawartej na skutek czynu nieuczciwej praktyki rynkowej przedsiębiorcy, rozumianej jako czyn niedozwolony (art. 415 k.c.);

4. występowaniem istotnego zagadnienia prawnego - czy wobec umożliwienia kredytobiorcom posiadającym kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska dokonywania spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie na podstawie wyżej powołanego art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, wzięwszy pod uwagę aksjomat racjonalności krajowego ustawodawcy, uzasadnione jest przyjęcie, że kredyty denominowane lub indeksowane do waluty innej niż waluta polska są kredytami udzielonymi w złotych polskich, skoro dokonanie przez kredytobiorcę spłaty raty kapitałowo-odsetkowej albo dokonanie przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie, do której denominowany lub indeksowany jest kredyt, prowadzi do skutecznego spełnienia świadczenia wynikającego ze stosunku zobowiązaniowego w postaci umowy kredytu oraz zaspokojenia wierzyciela w osobie kredytodawcy, bez konieczności dokonywania jakichkolwiek przeliczeń bądź innych operacji walutowych wpłacanych przez kredytobiorcę środków w walucie innej, niż waluta krajowa;

5. potrzebą wykładni art. 496 k.c. w zw. z art. 497 k.c., sprowadzającą się do odpowiedzi na pytanie, czy w przypadku uznania umowy kredytu za nieważną bank może podnieść skuteczny zarzut zatrzymania świadczenia do wartości wypłaconego kapitału kredytu, w świetle rozbieżności co do wzajemnego charakteru umowy kredytowej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Choć wymagania stawiane istotnemu zagadnieniu prawnemu i potrzebie dokonania wykładni przepisów prawa jako przyczynom przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie są tożsame, to w obu przypadkach musi występować przymiot nowości a tym samym problem prawny przedstawiony do rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy nie może być już wcześniej rozwiązany w orzecznictwie (zob. np. postanowienia SN z 15 września 2023 r., I CSK 4360/22; z 29 sierpnia 2023 r., I CSK 4599/22; z 15 września 2023 r., I CSK 4360/22; z 18 sierpnia 2023 r., I CSK 4091/22; z 2 sierpnia 2023 r., I CSK 6585/22; z 13 lipca 2023 r., I CSK 2570/22; z 30 maja 2023 r., I CSK 5362/22; z 24 kwietnia 2023 r., I CSK 5428/22; z 25

października 2023 r., I CSK 2989/23; z 27 września 2023 r., I CSK 4679/22, z 17 sierpnia 2023 r., I CSK 5668/22).

W przypadku przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. przyjęcie skargi do rozpoznania może uzasadniać rozbieżność występująca w orzecznictwie Sądu Najwyższego lub sądów powszechnych (zob. np. postanowienia SN z 30 czerwca 2023 r., I CSK 3515/22; z 6 grudnia 2023 r., I CSK 555/23; z 20 września 2023 r., I CSK 22/23). Za taką rozbieżność nie uważa się jednak istnienia pojedynczych orzeczeń odbiegających od powszechnie przyjętego stanowiska (zob. np. postanowienie SN z 28 lipca 2023 r., I CSK 519/23). W każdym natomiast przypadku, jeśli skarżący dąży do zakwestionowania ustalonej już linii orzeczniczej, to powinien przedstawić istotne argumenty, ze względu na które zmiana stanowiska Sądu Najwyższego jawiłaby się jako zasadna (zob. np. postanowienia SN z 16 listopada 2023 r., I CSK 3453/23; z 20 października 2023 r., I CSK 1658/23; z 14 czerwca 2023 r., I CSK 1105/23).

Skarżący przedstawił szereg wątpliwości natury prawnej odnoszących się do następstw stwierdzenia abuzywności niektórych postanowień umów kredytu zabezpieczonego hipoteką, w których wszystkie lub wybrane świadczenia stron były wyrażone w walucie obcej lub do tej waluty przeliczane. Kwestie te jednak doczekały się już licznych wypowiedzi nie tylko Sądu Najwyższego, ale też Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Aktualnie zatem nie budzi wątpliwości, że choć umowa kredytu przewidująca tzw. spread walutowy mieści się w konstrukcji ogólnej umowy kredytu bankowego i stanowi jej możliwy wariant (art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 p.b.), to mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, który pozostawia bankowi swobodę, jest w sposób oczywisty sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, zaś klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na pełną swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (por. wyroki SN z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, z. 2, poz. 7; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22; z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22; z 26 stycznia 2023 r., II CSKP

722/22; z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22; z 8 marca 2023 r., II CSKP 1095/22; z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1531/22; z dnia 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22).

Również pogląd, że klauzule przeliczeniowe zastrzeżone w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego do waluty obcej określają główne świadczenie kredytobiorcy utrwalili się już w wypowiedziach Sądu Najwyższego (zob.m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 27 lipca 2021 r., V CSKP 49/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22; z 6 czerwca 2023 r., II CSKP 1159/22; z 7 lutego 2023 r., II CSKP 1541/22).

Jeżeli po wyłączeniu klauzuli abuzywnej umowa nie może obowiązywać w zaktualizowanym kształcie, należy orzec jej nieważność. Wyjątkiem od tej zasady byłoby jedynie wyraźne zaimplementowanie woli konsumenta w przedmiocie utrzymania umowy w sytuacji, w której sąd rozpoznający sprawę stwierdził, że stwierdzenie nieważności umowy skutkowałoby pokrzywdzeniem konsumenta, zaś konsument podzielałby to stanowisko. Wynika to z utrwalonej linii orzeczniczej TSUE, na którą złożyły się m.in. wyroki z 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak i Justyna Dziubak; z 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, Bank BPH; z 21 września 2023 r., C-139/22, A.M. i P.M. przeciwko mBank S.A.; z 15 czerwca 2023 r., C-520/21, Arkadiusz Szcześniak przeciwko Bankowi M. S.A. W orzeczeniach tych TSUE opowiedział się przeciw możliwości zastąpienia usuniętych nieuczciwych postanowień umownych normami dyspozytywnymi o charakterze ogólnym lub innymi postanowieniami samej umowy, których celem byłaby regulacja innych kwestii. Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z 26 kwietnia 2022 r., II CSKP 550/22.

Odnosząc się natomiast do wątpliwości związanych z dopuszczalnością i zakresem zastosowania prawa zatrzymania do roszczeń, których źródłem było zawarcie umowy kredytu, której postanowienia okazały się abuzywne, Sąd Najwyższy wskazał, że co do zasady skorzystanie z tej instytucji prawnej jest możliwe również w odniesieniu do roszczeń wynikających z kredytów denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej, jednak jeśli obie

wierzytelności istnieją i są jednorodnjajowe (obie strony są zobowiązane do wzajemnego spełnienia świadczeń pieniężnych), to w Kodeksie cywilnym przewidziano dalej idącą instytucję, a mianowicie potrącenie wzajemnych wierzytelności (art. 498 i nast. k.c.). Wówczas nie zastrzega się prawa zatrzymania ze względu na możliwość skorzystania z instytucji potrącenia (zob. np. wyrok SN z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, OSNC-ZD 2022 nr 4, poz. 44).

Choć Sąd Najwyższy nie badał relacji pomiędzy art. 12 u.p.p.n.p.r. a regulacjami dotyczącymi badania klauzul umownych w umowach kredytowych to należy zauważyć, że również ten problem nie mógł stać się przyczyną przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Zaskarżone orzeczenie nie zapadło bowiem na podstawie tego przepisu, został on jedynie przytoczony jako element szerszego porównawczego wyводу sądu *meriti*, wyrok zaś został wydany na podstawie art. 385¹ § 1 i 2 k.c. Przepis, którego dotyczy skutecznie postawione zagadnienie prawne musi należeć do bezpośrednich podstaw prawnych kwestionowanego skargą orzeczenia.

W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania zabrakło zatem kwestii prawnych, które nie zostały jeszcze rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy.

Z tej przyczyny Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zaś na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 i § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie.

[SOP]

[a!]

